

OB 5. FOLKLORNEM TABORU ZA ODRASLE

ANDREJ KOŠIČ

Nekaj dni pred letošnjim že petim folklornim taborom za vodje, plesalce in godce odraslih folklornih skupin mi je Bojan Knific kot enemu od udeležencev na vseh petih "taborjenjih" predlagal, da bi napisal nekaj besed za objavo v Folklorniku. Dogovorila sva se, da bi pred koncem tabora med udeleženci izvedli anketo, ki bi (upala sva) vsaj približno pokazala stališča do omenjene oblike izobraževanja.

Od 134 udeležencev letošnjega tabora je anketni vprašalnik izpolnilo 85 udeležencev ali dobrih 63 %, kar je blizu 2/3 udeležencev; to pomeni, da bi zlasti nekatere, posebej številnejše odgovore brez dvoma lahko šteli kot značilna mnenja udeležencev. Zato bom prvi del tega sestavka posvetil kratki obdelavi rezultatov ankete, v drugem delu pa opisal še nekatera svoja opažanja.

Od 85 udeležencev, ki so izpolnili anketo, jih je bilo 49 letos prvič na taboru, 21 drugič, štirje tretjič, trije četrtič in šest petič, dva pa na to vprašanje nista odgovorila.

Pred podrobnejšo obdelavo odgovorov na anketna vprašanja, navajam še število udeležencev preteklih taborov: 2004 - 85, 2005 - 103, 2006 - 98, 2007 - 113, 2008 - 134 (številke ne zajemajo vodij tabora)

Naj mi bo dovoljena majhna špekulacija; če bi bil delež udeležencev, ki so prišli na tabor prvič, podoben ali enak kot v letu 2008, potem bi lahko sklepali, da se je taborov v preteklih petih letih udeležilo že blizu 300 različnih udeležencev. Če drži podatek, da je odraslih folklornih skupin v Sloveniji nekaj čez 200, potem morda lahko sklepamo, da se je tabora vsaj enkrat udeležil že skoraj vsak odrasli vodja folklorne skupine (razlika gre na rovaš ostalih članov skupin), ni zelo daleč od resnice.

Zdaj pa k odgovorom na vprašanja. Na vprašanje "Zakaj ste se prijavi na tabor?" so bili najpogostejši odgovori:

spoznavanje ljudi in navezovanja stikov	20
izmenjava načinov dela oz. vodenja	15
da se kaj novega naučimo ali izvemo	14
nove ideje	13
druženje	11
nove vsebine	10
praktično spoznavanje plesov	7
obnavljanje znanja	6

Po štirje so odgovorili, da zaradi pomoči pri "koreografijah", zaradi izmenjave izkušenj pri plesnih postavitvah, zaradi dobrega razpoloženja ali zato ker jih je prijavil njihov vodja, po trije odgovori pa so bili zaradi navdušenja prejšnjih obiskovalcev, ker so jim ponudili možnost v skupini, v kateri delujejo, zaradi koristnih napotkov za delo v folklornih skupinah;

Dodajam še nekaj odgovorov, ki so se pojavljali po dvakrat ali enkrat:

- lani sem se veliko naučila,
- prejšnji tabor mi je bil všeč,
- da bolje spoznam "folkloro",
- tabor je dovolj dobro "strokovno podkovan",
- lahko se pogovorim s strokovnjaki,
- zanimiva tema,
- me veseli delo z ljudmi in v folklorni skupini,
- zaradi plesa,
- da izvem, kako nekoga naučiti plesati,
- nekaj novega v "folklori" ...

Vprašanje je bilo odprtega tipa, udeleženci so navajali po več odgovorov in nekateri so si med seboj tudi precej podobni. Kot najznačilnejše ali kot rdečo nit odgovorov na to vprašanje pa bi lahko vzeli dva ali tri tipe odgovorov, in sicer pridobivanje novih znanj oziroma novih idej, izmenjava izkušenj in druženje ter spoznavanje novih, na istem področju delujočih ljudi. To ne pomeni, da bi druge manj pogoste odgovore lahko kar zanemarili. Nasprotno, menim, da so prav odgovori na zgoraj omenjeno vprašanje organizatorjem potrditev, da so udeleženci namene tabora pravilno razumeli in tako rekoč sprejeli za svoje.

Odgovore na naslednje vprašanje "Kako folklorni tabori vplivajo na delo v vaši skupini?" sem razporejal po tem, kolikokrat se je kdo udeležil tabora. Novinci so razumljivo največkrat (7-krat) pustili prostor za odgovor prazen. Jih je pa deset ocenilo, da je (bo) vpliv pozitiven, sedem jih vidi največji vpliv v možnosti prenosa uporabe pridobljenega znanja, šest zaradi novo pridobljenih idej, štirje pa v izmenjavi izkušenj. Ostali po dvakrat ali enkrat pojavljajoči se odgovori pri tistih, ki so bili letos prvič na taboru, so:

- spoznanje novih načinov dela,
- poznanstva z drugimi skupinami,
- določena "specialna" znanja o načinih dela, učenja (npr. ogrevalne vaje, posebne vaje godbenikov, različno reševanje istih problemov ...).

Večkratni udeleženci so pozitivni vpliv tabora izražali bolj posredno s trditvami, kot so:

- vedno izvem kaj novega,
- prenos znanja v skupino,
- specialna znanja,
- moje delo je boljše, moje koreografije postajajo boljše,
- odličnost tabora je spodbudila soplesalce k udeležbi,
- nekaj osnovnih napotkov za delo s skupino,

- člani "bolje razumemo" mentorja,
- nov zagon mentorici, boljše vaje,
- navdušenost članov in vnašanje svežine v delo folklorne skupine ...

Le eno mnenje je, če se tako izrazim, delno negativno in ocenjuje, da je vpliv folklornih taborov "minimalno spodbuden"; že zaradi demokracije ga je vredno spoštovati ...

Vprašanji "Se vam zdi, da folklorni tabori spodbujajo razvoj folklorne dejavnosti?" in "Ali se vam zdijo vsebine, s katerimi se srečujete na taborih, uporabne za delo v vaših skupinah?" sta bili zaprtega tipa in ju bom obdelal skupaj.

Samo en udeleženec meni, da tabori niti ne spodbujajo razvoja naše dejavnosti niti nimajo uporabnih vsebin za delo; pri čemer se mi odgovor ne zdi najbolj logičen, ker je to ocena enega od tistih, ki so bili letos že četrtrič na taboru; z malce cinizma zaznavam v njegovem odgovoru upanje, da bo kakšen od naslednjih taborov, če se ga bo seveda še pripravljeno udeležiti, le izpolnil njegova pričakovanja.

Sicer je število odgovorov na eno ali drugo od navedenih vprašanj zelo podobno. Od novincev na letošnjem taboru jih 41 ocenjuje, da tabori spodbujajo razvoj, sedem jih meni, da deloma, 40, da so vsebine na taborih uporabne, osem pa misli, da deloma.

Od dvakratnih udeležencev na taboru jih 20 meni, da tabori spodbujajo razvoj, eden, da samo deloma, vsebine pa se zdijo uporabne 17, deloma uporabne pa štirim. Vsi ostali, ki so bili na taboru več kot dvakrat, menijo, da tabori spodbujajo razvoj in imajo uporabne vsebine.

Šestintrideset udeležencev je odgovorilo, da "taborom nič ne manjka," deset jih je pustilo rubriko prazno, kar tudi dovolj nazorno kaže, da nimajo pripomb. Med ostalimi odgovori so želje po večji disciplini v pogledu točnosti, manj klepetanja med delom itd., po ločitvi prostorov za nočne zabave od prostorov za spanje, pri čemer so ocene nekaterih dokaj ostre" (npr. "... nemir po hodnikih – groza"). Nadalje si želijo:

- več pisnega gradiva (opisi plesov, note),
  - več svobode pri delu,
  - več časa trajanja seminarja,
  - manjšo delovno frekvenco,
  - objavo na TV (kar je prejšnja leta, razen iz Kranja, bilo),
  - izvedeti poudarke pri ocenjevanju na revijah,
  - več podatkov o značilnostih pokrajine in plesov, oblačnja ter petja iz tiste pokrajine,
  - tečaj vpletanja las,
  - več o vsebinskih dodatkih postavitvam,
  - pijačo ob kosilu in večerji,
  - več vadbe petja,
  - prikaz na taboru pripravljenih postavitvev širšemu občinstvu,
  - menjavo gostujočega kraja.
- Ne gre zanemariti nekaterih superlativov v ocenah, kot je

npr. "SUPER STE" (tudi na anketnem listu napisano z velikimi tiskanimi črkami) pa "le tako naprej" pa posebna pohvala delu v godčevski skupini, kot tudi ne nekaj šaljivih pripomb, npr. da "... manjkajo hostese!"

Pri odgovorih na vprašanje: "Zakaj so tabori priljubljeni?" ni bilo – gledano celovito – niti enega nasprotnika. Samo eden od udeležencev vseh petih taborov je oceno začel takole: "... žal še vedno zaradi zabave ..." in se hitro popravil s trditvijo "... takoj za tem zaradi znanja in novih idej ..."

Najbolj splošna ocena je pohvala za "posrečeno kombinacijo koristnega in zabavnega", pri čemer k priljubljenosti tabora pomaga predvsem dobro (mestoma zasledimo tudi oceno odlično) razpoloženje, ki je povezano z učenjem in spoznavanjem novega, druženjem in ustvarjanjem z oporo stroke, z zanimivimi vsebinami, zadovoljstvom ob spoznavanju mnogih enako mislečih iz vse Slovenije in s koristnimi izmenjavami na netekmovalni ravni.

Relativno največ kritičnosti je mogoče razbrati iz odgovorov na zadnje vprašanje:

"Kaj bi na taboru spremenili?"

- Podaljšal bi ga na 4 dni, ker "je malo preveč naporno", "manjka spanja",
- omejil bi število udeležencev na 120, vabil bi več godcev (kot npr. letos),
- nekateri vodje ne puščajo dovolj iniciative,
- več pozornosti je treba nameniti mladim godcem,
- delo skupin naj se fotografira,
- vse skupine naj bi obdelovale en sam ples, vsaka po svoje,
- lokacija naj bi bila bližje središču Slovenije,
- nekateri bi celo menjali način dela (manj novih plesov, izdelati posamezne do podrobnosti).

Sicer pa tudi pri odgovorih na to vprašanje prevladujejo pozitivne ocene; tako 15 novincev ni navedlo nobenega odgovora, 12 jih ne bi nič menjalo, trije pa še ne vedo.

Iz predstavitve nastalih odrskih postavitvev na folklornem taboru za odrasle.

(Foto: Janez Eržen, Folklorni tabor za odrasle, Novo mesto, 27. 1. 2008.)

Prevladujejo ocene, da je tabor dobro organiziran in dobro voden, tudi devet udeležencev, ki so bili na taboru že večkrat, ne bi nič menjalo, več udeležencev je posebej pohvalilo dobro zastavljen program.

Splošna ocena, ki izhaja iz odgovorov na anketna vprašanja, je brez dvoma zelo pozitivna. Čeprav vem tudi za primer odmeva v eni od folklornih skupin, ki jo malo bolje poznam; eden od članov je udeleženca tabora, sicer tudi vodjo skupine, vprašal: "No, zdaj mi povej, kaj si za té denarje na dosedanjih taborih profitiral in kaj si na osnovi tega resnično novega napravil pri skupini?!" Kot da je mogoče koristi enega (ali več) tabora(-ov) prinesiti s seboj v žepu, podobno kot v nakupovalni vrečki prinesemo iz trgovine kruh, zelenjavo, sadje itd. Pač, nekaterim prestop iz konkretnega na abstraktno še vedno povzroča težave, pa tudi lekcije o upoštevanju vseh potrebnih pogojev, ki po svoje predstavljajo omejitve za nastanek neke nove odrske postavitve, niso prav natančno dojeli.

Poleg splošnih ugotovitev, da ob prijetnem ozračju, skoraj v skladu s starim latinskim reklom "dulce cum utili", udeleženec tabora pridobi precej širokega znanja o področju, povezanem z ljudskim plesom, je pomembno tudi, da pridobi mnogo novih, enako mislečih znancev ter sliši precej praktičnih izkušenj. Za to, kako vse to uporabiti v praksi, žal ni receptov, kar je kakšnemu nadobudnemu plesalcu z nekajletnim stažem pri kakšni srednje dobri folklorni skupini dokaj težko, če ne popolnoma nemogoče dopovedati. Še vedno prevladuje precej razširjeno mišljenje, da moramo na seminarjih dobiti recepte, če jih ne, potem za marsikoga seminarji niso dovolj učinkoviti.

Razpis prvega tabora za odrasle so zelo verjetno spodbudile zelo pozitivne izkušnje taborov za vodje otroških folklornih skupin, ki jih JSKD pripravlja že dalj časa. Mislim, da sem bil eden od udeležencev prvega tabora v Kranju, ki sem na sklepnem pogovoru na glas omenil, da je bil prvi tabor za odrasle "zadetek v polno" in eden od večjih korakov pri razvoju folklorne dejavnosti v Sloveniji nasploh. Danes ugotavljam, da me je dogajanje v preteklih štirih letih v tem prepričanju utrdilo.

V preteklih štirih letih sem se s kolegi iz drugih folklornih skupin večkrat pogovarjal o smiselnosti in koristnosti taborov. Soglasno so menili, da so takšna srečanja nujno potrebna; predvsem zato ker se sicer le občasno – in še to samo nekateri – srečujemo na raznih srečanjih folklornih skupin in zato ne vemo prav veliko o težavah, problemih, možnostih razvoja in kadrovske zmogljivosti kot ključnem elementu za obstoj naše dejavnosti. Samo približno poznamo različne možnosti, ki jih imajo ponekod na področju glasbene spremljave, komaj kaj več vemo o možnostih nabav oziroma izdelavi ustreznih folklornih kostumov itd. In končno zelo malo vemo o tem, kako so vrednotene posamezne folklorne skupine v okolju, ki nas sicer zelo rado vidi, zelo malo pa je pripravljeno prisluhniti o finančnih možnostih, kadrovske, prostorske, organizacijske in še kakšnih razmerah v kakršnih naša

dejavnost živi. Ni dovolj le prisluhniti, ampak tudi slišati in poskušati pomagati.

Ob vprašanju "prisluhniti in slišati" ne morem mimo za ples najbolj primernega medija – televizije. Trdim, da dokler le-ta ne bo korenito spremenila svojega odnosa do slovenske folklornoplesne dejavnosti, tudi v sedanjem obdobju ne bo bistveno drugače, kot je bilo v preteklih letih.

Saj se dogajajo kakšni svetli trenutki, kot je npr. ciklus oddaj *Slovenski ljudski plesi*, ki prav v zadnjem času dobiva svojo sklepno podobo, ali mesečne nedeljske oddaje o ljubiteljski kulturi. Nevzdržno in vzgojno v celoti zgrešeno pa je s stališča naše dejavnosti dogajanje v oddaji *Na zdravje*, kjer v "ljudske" in "narodne noše" kostumirane plesalce in plesalke ponižujejo na raven "rožic", ki so oddaji zgolj v okras in smejo občasno zaplesati ob spremljavi narodno-zabavnih ansamblov valček in polko. Človek se vpraša, čemu leta in desetletja raziskav slovenskega ljudskega plesnega izročila, objavljenega v osmih debelih knjigah, poleg tega pa še številnega drugega gradiva, varno shranjenega v arhivu Glasbenonarodopisnega inštituta Znanstvenoraziskovalnega centra Slovenske akademije znanosti in umetnosti. Razvrednotena je tudi dejavnost več kot 400 folklornih skupin, ki so cenjene na mednarodnih folklornih festivalih in ki so kot oblika "živega muzeja" sposobne prikazati slovensko plesno izročilo, med njimi pa je kar dobra desetina takšnih.

Tabori omenjenega problema kljub številnim prednostim, ki jih ugotavljamo, prav gotovo ne morejo rešiti. Z malce kislim priokusom bi lahko zapisal, da bi ga najbolje rešilo nekaj folklorno ozaveščenih delavcev na TV Slovenija.

O taborih pa morda še tole. Precej odgovorov na anketna vprašanja je bilo posameznih, vendar malo takšnih, ki jim človek ne bi pritrdil, ne glede na to, da zgoraj niso neposredno navedeni. Mislim, da lahko služijo kot koristne ideje, od katerih bi kakšno tudi uveljavili.

Sklepni nastop dela godcev pred ostalimi udeleženci tabora.
(Foto: Janez Eržen, Folklorni tabor za odrasle, Novo mesto, 27. 1. 2008.)